

Avaluacions de Ciències Socials: Llicenciat en Periodisme UPF (2n cicle)

Introducció

L'avaluació de l'ensenyament de Periodisme a la UPF s'ha dut a terme dins del programa d'avaluacions de 1999 de l'Agència. En aquest mateix programa, la UPF ha avaluat l'ensenyament de Comunicació Audiovisual.

La fase d'avaluació interna es va endegar amb la constitució del comitè intern, el mes de setembre de 1998 i va cloure's amb el lliurament de l'informe d'autoavaluació el mes d'agost de 1999. En el comitè intern hi havia representants dels professors, alumnes i personal d'administració i serveis de la titulació.

La visita del comitè extern d'avaluació va tenir lloc el mes de febrer de 2000 i es va lliurar l'informe extern a la titulació el mes de març. El comitè estava integrat per acadèmics d'altres universitats de l'Estat i professionals del periodisme a Catalunya.

Globalment, l'avaluació s'ha desenvolupat de manera satisfactòria i ambdós comitès han treballat en un clima de col·laboració.

Context institucional

Els estudis de Periodisme s'imparteixen a la Facultat de Ciències Socials i de la Comunicació de la UPF, situada a la Rambla de Barcelona, juntament amb la llicenciatura de Ciències Polítiques i de l'Administració, la diplomatura de Gestió i Administració Pública i les llicenciatures de Comunicació Audiovisual i de Traducció i Interpretació.

Els estudis de periodisme són innovadors a Espanya i la UPF ha estat la primera universitat a implantar-los, l'any 1992, com a estudis exclusivament de segon cicle. En el BOE número 37, de 12 de febrer de 1993 queda recollit l'actual pla d'estudis.

Cal tenir present que el periodisme es troba en un procés de transformació permanent. El ràpid desenvolupament de les noves tecnologies de la informació és un element determinant per al projecte existent de revisió de l'actual pla d'estudis.

Taula 1. Dades generals de la UPF

	Periodisme, UPF
Alumnes de l'ensenyament	190
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	1.678
Alumnes totals matriculats a la UPF	7.046
Alumnes de 2n cicle de la UPF	190
% Alumnes titulació respecte dels alumnes totals de la UPF	2.7%
% Alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	11%
% Alumnes respecte dels alumnes de només 2n cicle	100%

A Catalunya, únicament la UAB ofereix la llicenciatura de Periodisme –de primer i segon cicle– a la Facultat de Ciències de la Comunicació que ofereix 335 places. La resta de l'oferta correspon a les universitats privades.

L'accés a l'estudi

Com que es tracta d'un ensenyament de segon cicle, poden accedir-hi estudiants en possessió d'un títol superior que hagin cursat un primer cicle o bé que tinguin una diplomatura. En funció dels estudis previs realitzats es determina si han de cursar complements de formació o no. Així, es poden distingir dos grups:

- Estudiants que no han de cursar complements de formació (procedents de les llicenciatures de Periodisme, Comunicació Audiovisual, Publicitat i Relacions Públiques).
- Estudiants que han de cursar els complements de formació.

Considerant la demanda social existent s'estableixen quotes d'admissió en:

- Un 20% de places per als estudiants que no necessiten complements de formació.
- Per a la resta, en funció dels estudis realitzats: 15% de places per a llicenciats, enginyers o arquitectes; 20% per a diplomats, enginyers tècnics i arquitectes tècnics; 45% per a aquells que hagin superat un primer cicle d'estudis universitaris.

Per a tots els candidats s'estableix una prova d'accés. Gran part de la demanda prové d'estudiants del camp de les Humanitats i les Ciències Socials, i un nombre significatiu d'ensenyaments com Medicina, Química i Biologia. El perfil dels alumnes, motivats i amb un primer cicle universitari, representa un element positiu de l'ensenyament pel grau de maduresa que presenten.

Taula 2. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1998/99

Titulació	Places ofertes	Demanda en 1a opció	Ratio demanda/oferta	Demanda satisfeta global
Periodisme, UPF	80	214	2.7	85

Places ofertes a Catalunya: 405
Demanda en 1a opció a Catalunya: 1.004

Fites i objectius

Com a objectiu genèric, es pretén formar un llicenciat capaç d'exercir el periodisme en qualsevol dels mitjans de comunicació amb les habilitats tècniques específiques per a la premsa, la ràdio, la televisió, les agències, els gabinets de comunicació i la comunicació telemàtica, d'acord amb uns principis professionals i uns valors ètics lligats amb les tradicions més acreditades del periodisme. Destaca, doncs, la línia professional per sobre la línia teòrica del periodista.

S'ha posat de relleu la necessitat d'explicitar els mecanismes existents per tal de revisar i adaptar els objectius al pla d'estudis.

El programa de formació

El de Periodisme és un ensenyament de segon cicle amb un càrrega de 130 crèdits repartits al llarg de dos cursos acadèmics. El programa de formació se centra, bàsicament, en aspectes professionals, tant pel que fa a la teoria, història i cultura del periodisme com a la pràctica en matèria de redacció, edició i disseny.

El percentatge de crèdits pràctics és del 60%, propi d'un model d'ensenyament decididament experimental, i representa un dels trets distintius d'aquest pla d'estudis. La titulació és única i no admet la possibilitat d'especialitzacions o d'itineraris.

El nombre reduït d'estudiants fa que l'oferta d'optatives no pugui ser molt àmplia. El marge d'optativitat és limitat pel caràcter intensiu del segon cicle, amb una forta càrrega d'assignatures obligatòries.

Hi ha instaurat, en el darrer trimestre del segon any, un període exclusiu de pràctiques en institucions periodístiques: agències, gabinets de premsa, premsa escrita, ràdio i televisió. La valoració que fan alumnes i professors d'aquestes pràctiques és altament positiva, sobretot pels contactes amb el món laboral i, fins i tot, per la possibilitat de contractació que representa.

A partir del procés d'avaluació realitzat, es constata que existeix la necessitat d'incorporar al programa actual tot l'impacte que representen les noves tecnologies de la informació.

Taula 3. El programa de formació

	Periodisme, UPF
Publicació en el BOE	12.02.1993
Anys de durada	2
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	102
<i>Teoria</i>	39
<i>Pràctica</i>	63
Crèdits optatius	15
Crèdits de lliure elecció (1)	13
<i>Total</i>	130 (2)
Indicadors	
Grau mínim de practicitat	61.8
Nombre d'assignatures optatives ofertes	16
% d'optatives al pla d'estudis	11.5
Oferta crèdits optatius propis	55
Relació d'optativitat	3.6
Altres dades	
Projecte final de carrera/ <i>Pràcticum</i>	No
Pràctiques en empreses	Sí

- (1) En el cas dels estudiants que provenen d'un pla antic, la càrrega lectiva és de 13 crèdits.
(2) Mínim 130 i màxim 170 segons la via d'accés. S'estableixen 30 crèdits de complements de formació. Només pels estudiants que no tinguin fet un primer cicle de les llicenciatures de Periodisme, Comunicació Audiovisual o Publicitat i Relacions Públiques.

Finalment, el comitè extern ha destacat que es produeixen problemes de repeticions de continguts i encavalcaments entre assignatures que caldria revisar.

Desenvolupament de l'ensenyament

Pel que fa a l'atenció tutorial, els alumnes disposen d'un tutor personal que atén les consultes sobre els aspectes generals de la seva formació acadèmica i professional. El seu ús és lliure per part dels estudiants. El clima amable i professional existent, així com la fàcil accessibilitat dels professors permanents facilita la relació, sovint informal, entre els alumnes i el professorat.

La càrrega docent setmanal per a l'estudiant és de 30 hores, amb una mitjana indicativa d'un es 6 hores diàries –tot i que la seva distribució no és regular–, sense comptar les d'estudi personal. L'existència de diversos grups que han d'utilitzar els mateixos espais i equipaments obliga a combinacions horàries molt desiguals que per als alumnes representen llargues jornades de presència a la facultat.

L'estructura trimestral de l'ensenyament comporta un ritme exigent de treball. Els alumnes tenen exàmens freqüents i assignatures sintetitzades. Manca un element transversal que doni sentit a l'esquema d'assignatures necessàriament resumides. En general, els alumnes opinen que es tracta de dos anys ben aprofitats i que la càrrega de treball és adient. Destaquen, a més a més, que existeix una preocupació per a la innovació didàctica i la renovació docent.

Les característiques dels estudis fan que els exàmens, per bé que la principal, no siguin l'única forma de valoració dels aprenentatges. La majoria d'assignatures practiquen fórmules d'avaluació continuada i d'avaluació col·lectiva en el cas de treballs en grup.

Taula 4. Distribució d'alumnes. Curs 1997/98

	Periodisme, UPF
<i>Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs</i>	
Teoria	43
Pràctica	28
<i>Mitjana d'alumnes de nou ingrés de 1r curs</i>	
Teoria	40
Pràctica	27
<i>Mitjana d'alumnes per grup 2n cicle</i>	
Teoria	43
Pràctica	31
Alumnes totals	190
Alumnes equivalents a temps complet	224

Taula 5. Resultats acadèmics. Curs 1997/98

	Periodisme, UPF
<i>Taxa d'èxit 1r curs</i>	
1a convocatòria	Nd
2a convocatòria	Nd
<i>Taxa d'èxit 2n cicle</i>	
1a convocatòria	90%
2a convocatòria	72%
<i>Rendiment acadèmic</i>	
1r curs	Nd
2n cicle	90%
Mitjana del nombre de titulats (1996/99)	63
Taxa de graduació	0.79

Professorat

El professorat respon al doble perfil acadèmic i professional. La titulació disposa d'una plantilla generosa on ocupen un lloc destacat molts professionals de prestigi amb una dedicació docent de 12 crèdits/any. Ara bé, cal distingir dos col·lectius molt definits; d'una banda, els professors numeraris dedicats a les tasques de docència i gestió al llarg del curs i,

de l'altra, els professors associats, professionals de reconegut prestigi, que imparteixen classe únicament durant un trimestre. Es constata una baixa proporció de doctors.

Els alumnes valoren positivament la capacitat i formació dels professors, així com la seva capacitat de decisió en els mitjans on treballen, fet que facilita, en certs casos, la inserció professional dels alumnes.

Taula 6. Dedicació docent del professorat. Curs 1997/98

	Periodisme, UPF
Professorat Ordinari	16%
Catedràtics d'Universitat	7.2%
Titulars d'Universitat	7.4%
Catedràtics d'Escola Universitària	-
Titulars d'Escola Universitària	1.8%
Associats	74%
Altres	9.2%

Instal·lacions

En general, les instal·lacions són modernes i adequades a les necessitats de la titulació. Cal dir que està previst el trasllat de la facultat a l'edifici de l'antiga estació de França, a Barcelona.

Els equipaments per a la realització de les pràctiques són globalment satisfactoris, tot i que caldria ajustar-los a la gran demanda existent. Els alumnes de nou ingrés reben formació pràctica sobre l'ús d'aquest material.

Destaca la biblioteca, amb un molt bon funcionament i una dotació de recursos que respon satisfactòriament a les necessitats de tots els usuaris.

Finalment, l'accés i la disposició de les aules d'informàtica són adequats.

Relacions externes

La titulació manté nombrosos contactes exteriors a través dels convenis de pràctiques amb diverses empreses i institucions professionals que permeten als alumnes la realització de pràctiques professionals. D'altra banda, cal tenir present que gran part del professorat associat, l'integren professionals en actiu d'aquestes empreses.

Des de 1994, la titulació manté una relació estable amb diferents centres internacionals de formació de periodistes, així com relacions amb diferents facultats de l'Estat espanyol.

Recerca

És remarcable la producció científica aconseguida, ara bé, el gran potencial i recursos del departament permetrien una major producció científica. En aquest sentit, es recomana augmentar el volum de professors doctors per poder incrementar la recerca.